

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Proponuntur conditiones quaedam necessariae vt quis peccet agens
contra Conscientiam errantem, seu obligantem per errorem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

S. III.

Ponuntur conditiones quædam necessariae ut quis peccet, agens contra Conscientiam errantem, seu obligantem per errorem.

13. **I**stud igitur in confesso sit, verè peccari, Dei que auctoritatem proteri, dum dictamen Conscientiæ, etiam falsò peccatum esse iudicanti ubi peccatum non est; aut lethale esse per errorem statuenti, veniale cum sit, voluntas nihilominus refragatur. Et ideò inconsultò admodum, imò & malè eos credo, siue parentes, siue nutrices, siue puerorum institutores agere, qui ut eorum teneras adhuc mentes à scelerum contagio auertant, eadem aut exaggerant, aut etiam iis actionibus affingunt quæ sceleratæ non sunt, aut sanè non adeò sceleratæ. Nihil non esse lethale crimen, pueris persuadent nutrices quædam oppidò imprudentes. Si panem in terram projiciat petulans pufio, illicò mortale crimen id esse exclamant; si parenti infantes sint immorigeri, si leui mendacio, ut sit, veritati refragentur, inferni ignes promeruisse debiterant; & plurima in hunc modum instituendis pueris congerunt terriculamenta. Interim erroribus imbuatur mens tenera & credula; & cum ætate errores crescunt, iisque implicita Conscientia sæpè occasionem præbet peccandi, ubi cæteroquin nulla peccandi est materia. Aliud sanè est, contra bonos mores agere, aliud verò mortale crimen committere. Neque verò ut boni ingerantur mores, malique dedoceantur, ad scelera lethalia, ignisque æterni supplicia recurrendum est. Alia terriculamenta suppetunt, aliæ pueris infligi solitæ, ad manum sunt pœnæ, quibus ab inhonestis actionibus arceantur, quàm exaggeratæ peccatorum hyperbolæ, per quas in errorem inducantur infantes; & cum succreuerint, in vera scelera. Sufficit enim, uti jam dixi, iudicare crimen esse id quòd agis, ut verè committas crimen, etiam ubi mali non est species.
14. Ne tamen quis sese peccasse non obediendo erranti Conscientiæ facillè suspicetur, & credat temerè; duo dicenda sunt quæ rem explanent. Et *Primò* quidem Conscientiam cui resistit voluntas,

*Impruidè
parentes in-
fantium vi-
tia nonnum-
quam exag-
gerant.*

*Ut quis pec-
cet contra
Conscientiã
errantem,
debet iudicari*

*Conscientia
esse certum
& indubitatum.*

luntas, firmam debere esse sibi que constantem. Judicium, inquam, debere certum esse & indubitatum, peccari in eo quod agitur, aut sine peccato omitti non posse quod proponitur. Nam si certa sit de actione sua mens, & nihilominus inter agendum suspicionibus exortis de rei malitia agitetur, quomuis institutam actionem promoueat, non idcirco Conscientiæ non censetur obsecuta. Suspiciones enim judicia non sunt, atque adeo ad Conscientiam minimè spectant. Sic qui die jouis mensæ accumbit, & cum cæteris conuiuis carne vescitur, si suspicionibus agi cœperit, forsitan diem esse veneris, Ephemerides inspiciendas antequam pergat, conuiuas fortassis esse hæreticos, è quorum exemplo dijudicari non possit jouisnè dies sit an veneris, vt qui vtroque perinde vescantur carnibus: hisce, inquam, si mali imaginibus agitetur, nihil quidquam sanè de institutâ comedendi ratione intermittat; neque quidquam contra errantem Conscientiam sese commississe existimet. Nulla enim hîc Conscientiæ vestigia sunt, cuius est non suspicari, sed certò & indubitatum ferre de malo sententiam.

*Deinde debet
esse in erran-
te libertas ad
ponendum
vel non po-
nendum a-
ctionem cir-
ca quam er-
ratur.*

Alterum quoque sedulo est attendendum: nempe, neque verè
neque falso iudicantem Conscientiam obstringere, nisi res impe-
rata in libero hominis posita sit arbitrio, sic vt in manu eius sit
eam ponere aut non ponere, prout paragrafo secundo diceba-
mus. Nemo enim peccat in eo, quod ipsi vitio non potest verti
& vituperio: huius autem fundamentum esse, libertatem agendi
aut non agendi, res omnibus in confesso est. Itaque si quis deten-
tus carcere aut lecto affixus, iudicet mortale crimen se commit-
tere, si die Dominicâ sacris non intersit, atque adeo per errorem
ei sacrum hunc cultum imperet Conscientia; nullo modo is contra
Conscientiam errantem peccasse censendus est, quantumcumque
id sibi per errorem persuadeat, neque de hac re vlla facienda est
exomologesis. Nulla enim ne Dei quidem vera lex obstringere
quemquam potest, vt id agat quod in manu eius non est agere.
Quantò igitur minùs obligabit lex putatitia?

15.

Sanch. l. 1.
in Decal.
c. 11. n. 3.

*Multos à
peccato ex-
cusat defe-
ctus liberi
arbitrii circa
quasdam
materia.*

Atque hinc ad graues difficultates, quas non pauci patiuntur,
patet responsio. Plurimos esse constat, qui cum ab omni actione
quæ vel speciem peccati grauioris præ se fert maximè abhorrent,
interim tamen aut obscœnis luduntur imaginibus, aut cogitatio-
nibus blasphemis & hæreticis grauissimè agitantur. Nullum qui-
dem

16.

dem iis consensum præbent; sed tamen vel præbere sibi falso credunt; vel etiam cogitationibus tam horrendis tangi, grande per errorem, iudicant piaculum. An hosce, saltem ob Conscientiam errantem, peccare quis dixerit? Minimè verò. Nam quamuis Conscientia dicet, peccari quoties eiusmodi cogitatio in mentem venit, tamen obligatio nulla inde voluntati exoritur; cum & præter, imò & contra voluntatem ea phantasmata, imagines, & cogitationes in mentis adyta, quasi per vim soleant irumpere; sic vt voluntas hisce præpedita, libertate solitâ exuatur, easque, vtcumque velit, minimè tamen possit repellere. Neque refert quod iis etiam consensum præbuisse sibi videantur; nam & hoc falsum est; & vt consensum aliquem præstiterint excipiendis hospitibus tam importunis, hunc ipsum non dedere liberè, cum in eo statu non esset anima phantasmatis tam vehementibus implicata, vt vires omnes quantæ ad libertatem requiruntur, posset explicare. Atque hoc argumento ductus, virginem quandam à peccati noxâ, iudicio suo excepit P. Nicolaus Baldellus Societatis nostræ Theologus acutissimus. Rem placet eius verbis describere, vt ad manum sit narratio, quæ Confessariis, iisque qui animarum, & quidem piarum præcipuè, curam gerunt, maximo futura est vsui. Plurimum enim, dæmonis artificio, interpias mentes grassatur hæc contagio. „ Ex hoc capite, inquit, amissæ libertatis & potentia ad oppositum, aliàs censui esse excusandam ab omni culpâ nobilem virginem Romanam, quæ quamuis à primis annis vitæ innocentiam semper seruasset, & pietati & virtutibus semper vacasset, tamen ex naturali melancholiâ eò deuenit, vt videretur sibi perpetuò irasci contra Deum & contra Beatissimam Virginem, omnesque Angelos aut Sanctos Dei, eosque prosequi pessimo odio, & blasphemias omninò turpissimas, atque grauissimas in corde suo in eos iactare, & mala omnia pro quacumque occasione iis velle. Vt videretur sibi v. g. pedibus ipsis velle eos calcare ac terere, cum ambularet; acubus velle pungere ac transfodere, cum fortè acu operaretur; cultris ac gladiis velle discindere, cum ad mensam sederet, & cibos cultro diuideret; ipsa ventris excrementa velle illis in os ingerere, cum ventrem exoneraret; & huiusmodi alia. Et ex his omnibus maximam capiebat molestiam, seque perpetuis lachrymis conficiebat; eò quòd sentiret, vt

H 3

„ ipsa

Baldellus
l. 4. disp.
4. n. 2.

*Exemplum
Virginis bla-
phemia &
tamen inno-
centis.*

„ ipsa dicebat, non solum hæc sibi esse in imaginatione aut
 „ mente, sed etiam pertingere vsque ad cor, seque omnia corde
 „ admittere, vereque velle, & verum assensum iis præbere. Et
 „ tamen præterea addebat, cupere se omnia opposita, & velle
 „ his omnibus assensum negare, non tamen posse. Quod enim
 „ hæc virgo in his omnibus omni culpâ vacaret, ex eo visum
 „ est mihi patere: quia omnes illæ prauæ apprehensiones pro-
 „ ueniunt ex nimia intentione & efficacitate phantasmatum
 „ notabiliter deprauatorum per habitus, & vapores melancholi-
 „ cos, & ex nimis importunâ illorum accursione. Et idem, quia
 „ non poterat cum illis existere rectus vsus rationis & mentis,
 „ neque etiam poterat simul consistere vera libertas; quæ tamen
 „ semper est necessaria ad contrahendam malitiam & ad pec-
 „ candum. Et cum misella illa bene aduerteret, & ore proprio
 „ confiteretur, se non posse cogitationes illas abjicere, & actus
 „ odii non elicere, illud tamen non capiebat, quod ex hoc ipso
 „ capite impotentia, esset immunis ab omni culpâ; & quia
 „ maxime angebatur, dignissima erat omni commiseratione.
 „ Hactenus Baldellus.

Atque hæc quamuis fusiùs descripta adferre placuit, ut anima-
 rum directores non mirentur, si in eiusmodi genios & ingenia
 incidèrint: non enim existimo deprauatos melancholicosque
 fumos omnes in hæc virgine fuisse absumptos; nec diabolicas
 artes iis in rem suam egregiè abutentes, penitus in diuexandâ
 hæc animâ exhaustos esse. Certè in vnam incidi, cuius historia
 erat huic persimilis, præterquam quod in multis esset non parum
 magis deridicula, quamuis non illi ipsi quæ errantis Conscien-
 tiæ aculeis torquebatur. Neque sceminarum tantummodò sunt
 hæc miseria; habent & viri suos fumos, habent & umbras suas.
 Etenim noui ego virum sani cæteroquin cerebri, hominem frugi
 & insignem probitate, qui quæ & priuatas agebat res, imò &
 publicas, mente serenâ & placidâ; qui tamen in hanc deuenerat
 opinionem, se sputo suo hominem posse conficere; adeò enim
 id esse virulentum, ut quisquis illud transgrederetur, illicò cor-
 reprim iri sibi certò persuaderet. Itaque hæc mente sese templa
 adire profitebatur vbi multus erat populus; & ne ictum falleret,
 ad vasculum in quo aqua benedicta populo proponitur accedere,
 ibique excreare, ut certior esset aliquem vnum saltem, sputum
 recens

17.

*Item viri
 committun-
 tur plurima
 homicidia.*

recens transgressorum, cuius veneno sic correpto tandem contabesceret. Et quidem quinquaginta tria, eo modo, à se numerabat perpetrata virorum præcipuorum eâ in vrbe homicidia. Rogatus à me, eecur ab excreatione, aliis tam cruentâ, non abstineret? Respondebat candidè, id verò non esse in manu suâ; vrgeri se nimium homines trucidandi libidine. Erat interim homo mitissimus. An autem peccasse quis credat virum illum, saltem ex Conscientiâ erroneâ, cum ab actione non abstinet, quàm sine summo scelere non posse confici Conscientia dictabat? Numquàm id sanè crediderim: præpeditam enim habebat in hâc parte mentem, sui libertatisque suæ non satis competentem; & sic defectu libertatis, nulla erat Conscientiæ obligatio; quæ iure suo excidit, quoties incidit in voluntatem non omnimodis liberam, & ad agendum aut non agendum penitus expeditam.

§. I V.

Conscientiæ sine hesitatione vllâ actionem aliquam permittenti, etiamsi erret, modò inuincibiliter, impunè creditur, & absque peccato eam sequitur voluntas.

18. **H**is ita ritè expositis, ad secundam partem accingamur. Et siquidem ostensum jam est, eam esse Conscientiæ auctoritatem à Deo, quasi voluntatis suæ interpreti & denuntiatori legitimo concessam, vt quæcumque ab eâ etiam per errorem mandata deferuntur, vim suæ legis obtineant, cui nefas sit obedientiam denegare, licèt cæteroquin res nec prohibita esset nec illicita: istud modò inquirendum est, an etiam vice versâ, Conscientia actionem aliquam voluntati possit permittere quasi licitam, cum tamen à Diuinis legibus, aut naturæ, aut etiam humanis prorsus sit prohibita; & an hoc modo rem proponendo, voluntatem ab omni obligatione liberet, sic vt actionem illam naturâ suâ malam, sine vllò tamen crimine impunè committat. Res est scitu pernecessaria, vt quæ sese humanis actionibus sæpissimè intermiscet.

Dico